ПЕРШИЙ ГОРАЛЬНИК

Фантастична картина в трох дїях.

Написав ЛЕВ ЛОПАТИНСЬКИЙ.
(на основі казки Л. Толстого).

— і —

В СВЯТИНИ

Після леґенди СЕЛЬМИ ЛЯҐЕРЛЄФ
Переповів **Т. Л.**

З друкарнї „Українського Голосу"
Вінніпеґ, Ман. Канада.

В КНИГАРНИ „ УКР. ГОЛОСУ" МІЖ ИНШИМИ Є ДО НАБУТЯ ОТСІ КНИЖКИ:

Буквар ..... 30ц.
Буквар на лїпшім папери з рахунками 35ц.
Друга Читанка ..... 35ц.
Граматика Української Мови ..... 40ц.
Українська Правопись ..... 60ц.

Також подаємо деякі книжки, які є добрі для дїтий, а які українські родичі повинні замовити для своїх дїтий:

Короткий Огляд Укр. Письменства ...30ц.
Ілюстроване Укр. Письменство ..... 35ц.
Перша Ластівка Укр. Пісень ..... 30ц.
Оповіданє Для Дїтий з Образками ....25ц.
Пригоди Наймолодшого Брата ..... 15ц.
Про Сироту Івася ..... 15ц.

Про Батька Козацького Б Хмельницького ..... 35ц.

Три Княжевичі і Чарівна Птиця .... 10ц.
У Заранї Слави ..... 15ц.
Хто Ми? ..... 15ц.
Як Жив Український Народ ..... 10ц.

Крім сих книжок можна дістати взагалї всї укр. книжки. — Пишіть за катальоґом, який вишлеть ся даром.

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626, — — — WINNIPEG, MAN.

ПЕРШИЙ ГОРАЛЬНИК.

Фантастична картина в трох дїях

НАПИСАВ

ЛЕВ ЛОПАТИНСЬКИЙ.

(на основі казки Льва Толстого).

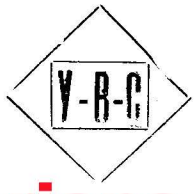

diasporiana.org.ua

УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА
„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"
ВІННІПЕҐ, КАНАДА.
1920.

ОСОБИ:

ІВАН, убогий селянин, відтак богач-горальник.
ЯВДОХА, його жінка.
КУЦИЙ (МАРКО), лїсовий чорт, відтак наймит.
ГОСТЇ Іванові, сільські богачі.
СЕЛЯНИН- нуждар.
ДїД-жебрак.
ЛЮЦИПЕР, найстарший чорт
СїМ ГРІХІВ ГОЛОВНИХ.
ЧОРТИ.
МОТРЯ, наймичка Івана.

Річ дїє ся на землї і в пеклї. — Між другою а третою дїєю минає три роки.

ДІЯ 1.

ЯВА 1.

Іван, Явдоха Куций. Пільна околиця. Праворуч (від актора) лїс, лїворуч кущі калини, в глубинї левади.

Іван — (за сценою): — Гей, волики, гей, соб, соб!

Куций — (вискакує з лїса і немов заяць підскоками, з реготом підбігає до корча калини, підносить звідтам полотнянку, шукає, потім бере торбину, витягає звідтам кусень чорного хлїба, хихоче ся, складає річи назад під кущем, а сам з хлїбом утїкає обзирцем до лїса). —

Іван — (який через весь час накликував на воли то соб! то цабе! зближає ся чим раз блище): — Та ну, соб, дооріть хоть скибу, тай будемо обідати! Тпр, гов, гов! Вже сонце високо, тай муха тне. Цабе, сюда у корчі, ту є що попасти, тай в холодочку! — (метушить ся саме коло сцени і виходить з лївої сторони з поза калинового корча). — Тфу, як я впрів! — (здіймає капелюх і розгинає крижі). — Гет сорочка пристала! Та бо то й парно нині, ну, груда таки за плугом сохне, а перій тримає, як посторонками. — (по хвилї): — Перемлїв я,

бо ще й не снїдав. Десь ту є мій кусок хлїба в торбинї, треба підвести душу, бо і так обіду моя не винесе — за далеко — нема на кого кинути хати тай нема ким послужити ся. — (Згинає ся поволи, лїниво, як по тяжкій роботї, під кущ, та заглядає під полотнянку; витягає торбину). — Ов, щось вона така легка? Гм! — (шукає в нїй) — Нема хлїба, може де вилетїв. — (підносить полотнянку) — Нема нїгде! Преціньо я поклав його у торбину, а торбину поставив оттут, між траву, на тім місци — памятаю добре. — тай ще й накрив полотнянкою. Агі, нек! Преціньо я не видїв, аби хто іншов туда, тай кому би й треба було того кусника хлїба! Ов! Але памятаю преціньо, що я отту, о. положив хлїб до торбини. Гм! — (крутить головою) — Нема що робити, треба піти хоч води здорової напити ся з кирниці. — (відходить) —

ЯВА 2.

Куций — (вискакує, вслїд за Іваном, заглядаючи, хихочесь і бє ся руками об стегна, та шкробає ногою з радости): — Оттак тобі і треба, ти мимравий праведнику! Що я тобі нинї вже не надокучав і плуг два рази поломив і воли раз наполошив і всї мухи з околицї зіслав на них, аби полохали ся, а ти, праведнику, анї разу не закляв, анї ра-

зу не закликав мене по імени! Побачимо, чи ти не пригадаєш собі мене, коли під вечір зачне воркотіти твій порожний живіт, гі, гі, гі! Спімпеш мене не раз і не десять, ти праведнику! Гі-гі-гі!

ЯВА 3.

Куций, Явдоха. — Зза сцени праворуч чути жіночий голос го-гов! Куций насторчив уха і надслухує.

Явдоха — (близше): — Го-гов! Іване де ти, гов!

Куций: Гі, гі! Се певно його жінка гі-гі! Треба з нею трохи побавити ся, поводити по лісі, гі-гі! Як несе йому їсти, най порозливає, най страва вистигне і перекисне, гі,гі!

Явдоха — (кличе): — Іване, гей, та обізви ся!

Іван — (за сценою ліворуч:) — Гогов, а що там?

Куций — (складає руки в трубу і стараючись його перекричати, кличе в противну сторону): — Гу-гу! сюда, сюда, гов! — (хихочесь і з підскомами чваляє у гушак, де чути манячі клики).

ЯВА 4.

Іван — (виходить): — А хтоб мене кликав? Га, нема нікого? Явдоню, гов — се ти була? — (слухає) — А я був би прися-

гнув, що то її голос! Явдоню, а де ти, га?! — (слухає) — Нема, єй Богу, нема! А я і води не напив ся, як слїд! Чую раз: кличе! Встав я від води — чую: кличе другий раз! Біжу сюди, а тут нема нїкого. Гм, може менї так з голоду причуло ся, бо гадав, що прецїнь вона може принесе полудинок. Але деж би — тілький свїт! Мусїло менї причути ся. Нинї вже всьо іде менї якось шкереберть. — (заглянувши за корч): — Ось вже і воли урвали ся та поплели ся десь у корчі! — (біжить на лїво). —

ЯВА 5.

Якийсь часок сцена остає пуста, відтак з лїса чути голос.

Явдоха: Во імя Отца і Сина... Господоньку, допоможи менї вийти з того лїса! - (вибігає перестрашена і розхрістана, стає на серед сцени, розглядає ся): — Таж се вже тут, ось наше поле а там потік, а тут ось його полотнянка під корчем. — (Ставить горщик біля полотнянки). — А я тілько наблудила ся тай надерла ся по кущах — (поправляє на собі одїж). — Щось немов мене кликало, немов мене водило, аж як я згадала на Бога тай перехрестила ся, так зараз натрафила на стежку, тай вже мовчки ішла нею, аж доки тут не дійшла. — (Надслухує; праворуч чути якийсь голос). — О, знов щось відзиває ся! — (перестрашена.)

— Тепер вже з того боку! А деж Іван дївається? — (Заглядає за кущ. Голос стає виразнійший, пізнати, що се Івановий). — А, та сеж і він сам, водив певно волики до води! Дай Боже тобі добре полудне, Іване!

Іван — (за сценою): — Дай Боже дякувати! От, привяжу воли, бо менї втїкли були.

Явдоха: Та, чекай, я потримаю тобі, абись міг лїпше упняти — (відходить).

ЯВА 6.

Куций — (вибігає з лїса з великим грибом в руках): — Гі-гі-гі! Добре, що пішла собі ти, побожна цокотухо; се, що тобі там остало ся ще в горшку, придасть ся також для мене. Аж тепер ви пригадаєте собі на мене ! — (Відриває корінь від гриба і до шапівки гриба, як до мищини, виливає всю страву з горшка). — Гі-гі! Він їй пожалує ся за свій хлїб, а вона похвалить ся йому своєю доброю юшкою. Гі-гі! Тож то він набере смаку до неї! А як побачить порожне дно, то й певно відразу за коси зловить! Гі-гі-гі! А вона йому за хлїб тоді горшком межи очи. Гі-гі-гі! Тож то буде забава! — (з радости бє ся по стегнах та драпає ногою і утїкає зі стравою до лїса).

ЯВА 7.

Іван, Явдоха.

Іван: А яким світом ти тут взяла ся?

Явдоха: Гадаю собі: хлїба не було більше дома, а за тою крихіткою ти зголоднїєш до вечера. Тай наставила борзенько обід, упорала ся коло хати, а відтак дитину дала до сусїди, а сама принесла тобі полуденок.

Іван: Десь добре, бідна, втомила ся у таку спеку. Але добре, що принесла, бо я ще до тепер нїчого в губі не мав. Той окравок хлїба десь менї пропав з торбини. Чи якась звірина витягнула, чи яка людина забрала — досить, що шукав його усюди а він як камінь у воду.

Явдоха: Ну, ну, диви ся! Тай ти, бідний, надщо голодуєш! Щось тобі так ніпло як менї, бо я вже може сто разів ходила тою стежкою через лїс, а нинї як заблудила, так анї руш вийти з него. Кручу ся в кільце — сама вже виджу по деревах, а вийти анї руш!

Іван: Таже менї ось недавно причув ся був твій голос, як я пив коло керниці.

Явдоха: Се була я сама. Я вже була туй-туй на краю лїса, тай чогось завернула ся, сама не знаю чого. Здавало ся менї, що хтось відповідає, але десь немов в ріжних сторонах, тай я так навпростець зачала дерти ся через кущі, що аж страву порозливала. Ну, але я балу-балу, а юшечка стигне,

а така менї вдала ся, що аж губи злипають ся, аж слина тече. Сїдай Іваночку, та бери ся до їди, бо я виджу, ти вже нинї перевернув не мало скиб а і раз на зуб не мав що взяти.

Іван — (сїдає і бере горнятко та підносить жваво в гору): — Ов, щось воно легке, ти відай усьо порозливала.

Явдоха: Ей, деж там, трохи хлюпнуло, але я преціньь уважала. — (Бере від него і налякала ся): — А се що? — (Розвязує з поспіхом хустину і заглядає:) — Де страва ділa ся? Хто випв? Преціньь я що-й-но поставила тут повне горня.

Іван: Їсти, не їв нїхто, бо ось ложка чиста. Десь так щезло, як мій хлїб.

Явдоха: Хтось виляв собі мою юшку. От, видиш, тут видко на крисї. — (З розпукою:) — Щеж я тобі тепер дам обідати?

Іван: За мене не жури ся, я перетерплю і до вечера.

Явдоха: Падоньку мій, се остатна пригорща мукн була, тай то не довело ся пожывити ся нею. На завтра нема вже з чого варити.

Іван: Якось Бог дасть. Нинї докінчу своє, а завтра піду на заробок.

Явдоха: Але хто се міг забрати, — я лише відступила ся на хвильку...

Іван: Певно той сам, що мій хлїб забрав; видко, хтось підглядав.

Явдоха: Тай не бояв ся Бога, забрати останню кришку голодному, геть до чиста?

Іван: Видко, що був ще голоднійший. Най йому вийде на здоровлє. Не падькай так над тим, Явдоню, бо ще прогнївиш Бога через трохи юшки та окравок хлїба. От, вертай до дому, а я піду кінчити орати.

Явдоха: Ти вже не маєш богато. Я піду назбирати грибів у лїсї, то буде завтра на обід, а може і продам у містї. До того часу ти покінчиш орку тай підем разом до дому. Не буде кучити ся.

Іван: От і добре. Тілько не думаймо більше про юшку, бо і не вернемо того, що пропало, і решту дня збавимо.

Явдоха: Ой, який ти добрий, мій Іванчику! Инший в такім голодї був би мене за косу та в шию за те, що не пильнувала страви, а ти ще потїшаєш мене. — (Хоче поцїлувати його у руку; він не дає і пригортає її до себе).

Іван: А преціньж ти навіть не згадала про той окравок хлїба, що я загубив. На те і побирають ся чоловік і жінка, аби собі помагали у бідї, тай пораду давали, а не ворогували на себе.

Явдоха: Хоч які ми бідні, а таки я щасливійша від неодної богачки. Навіть з нашого припадку — (показує на порожний горнець) — лихий не потїшить ся. — Весело відходить в сторону лїса).

Іван: Бо лїпше голодному в згодї та любови, як ситому у сварцї та ненависти. — (Іде на лїво і чути його голос, як напоює волів).

ЯВА ПОСЛЇДНА.

Куций — (виходить сумно, оглядаючись осторожно навкрути і несе в одній руцї хлїб, в другій мицину): — От, прокляті праведники, замість кусатись, вони лижуть ся! Анї разу навіть не назвали мене по імени. А нинї якраз кінчить ся чортячий рік і я мушу станути о півночи перед найстаршим Люципером до обрахунку. Щож я йому скажу, тому ненаситному чортови? Певно менї шкіру попече розпеченою нагайкою, коли йому покажу ось тілько мого здобутку — (показує на хлїб і мицину). — Проклята служба у тім лїсї, бодай би той Люципер удавив ся був тим словом, що приказав менї йти сюди! Най би ті люди пропали, що за пакість, за кривду, не знають нїчого иньшого, як прощати! Бодай вони раз сковязли та задеревіли у своїй праведности! Най би ими чорти, як полїнами, жбурляли під найбільший котел, де смажать ся у своїх гріхах душі цїлого світа за цїлих сто лїт! — (Регоче ся пекольним сміхом і западає ся під землю).

ДІЯ II.

Пекло. Чорна печера, освічена ріжними огнями. На чорнім підвисшеню і чорнім престолї сидить **Люципер** в блискучім, ріжнобарвнім одягу, суятить ся та викручує ся на сидженю. Біля него два **пекольні чорти,** які з горячими вилами стоять на сторожи. З долівки та з боків бухають тумани пари. При піднесеню завіси чути „пекольний крик" збунтованих душ. **Пекольні чорти** перебігають через сцену з вилами, нагайками та кайданами.

ЯВА 1.

Люципер сам; оглядає ся боязливо на всї сторони, корчить ся і підгортає ноги під себе, а заспокоюєсь, аж коли роздав ся „пекельний брязкіт" і настала тишина.

Люципер: Ага, ось вам і добре так! Прокляті людські душі! Вони бунтують ся, вони хочуть прохолоди, випочинку! Зачекайте віковічні недобитки аж до судного дня! На Йосафатовій долинї прохолодите ся, що аж вам кости будуть тріщати від морозу. А відтак знов вернете до мене, бо від мене вам вже нема виходу! — (В другу сторону:) Ви може думали що вам удасть ся вивернути казан у наш чортівський новий рік, коли я занятий світовими чортами, які прилїтають до обрахунку? Ого, пострівайте, моя нагайка тримає моїх пекольних чортів у добрій справности. Вони дадуть вам раду, хоть би всї нараз казани

підняли бунт! — (Глухий дзвін бє дванайцяту. Бав!..) — Бє дванайцята! — (бав!) — Зараз злетять ся! — (бав!) — Треба зачинати! — (бав!) — Сїдаймо з повагою! — (бав!) — (Кличе до сторожів:) — А ви уважайте добре! — (бав!) — Чортови вірити не можна! — (бав!) — Як би котрий кинув ся! — (бав!) — Зараз його вилами! — (бав!) — Вже виджу, летять! — (бав!) — (До сторожі) — Скоро на своє місце! — (бав!)—Старий рік скінчив ся!—(бав!) — Дідьчий збір зачав ся! — (Свиснув переразливо. Чорти всїх станів і народів в одну мить зі всїх сторін являють ся на сцені).

ЯВА 2.

Люципер і Чорти.

Люципер: Ану, гай, ще не всї? Стягасте ся, що? Часу вам не стало? Я вам поможу, бісове дрантя! Нинї вже мерпаві люди вас перестигли у скорости! Ано, гайда сюда з обрахунком; хто з вас приніс найлїпший?

Чорти — (всї кидають ся до престола з пекольним криком та гамором; кождий хоче бути перший: **Люципер** вилїз аж на сїдало, **сторожі** відтручують чортів від престола вилами).

Люципер: Ано, чортяки, станете ви тихо, аби я міг зняти з вас рахунки! .

Чорти — (гомонять): — Ми хочемо по черзі! Як ти нас висилав на землю, так тепер нас викликуй!

Люципер — (кидаєсь і грозить нагайкою):— Я вам дам зараз по черзі нагайкою по спині. Чи я тут не пан, не цар між вами? Моя воля нехай буде вашою волею, моє слово вашим правом! — (Чути великий брязкіт і пекольний крик; сцена як перше, підчас якої Люципер несупокійно суятить ся; коли утишило ся, говорить дальше): - Я вам всім світовим чортам кажу: беріть ся лїпше до роботи, і пантруйте лїпше свого діявольського дїла, бо зле буде з вами! Глядїть; яка тут в неклї трівога і день і ніч, без упину. Що хвиля душі бунтують ся в котрімсь із 777 тисяч пекольних казанів та можуть стягнути з него покришку, аби видобути ся на волю. Цїле пекло мусить заворушити ся, збігати ся, як на пожар і скидувати назад бунтівників у гріхову юшку. І так місяць за місяцем, рік за роком. А ви собі тимчасом розкошуєте на землї. До півночи скінчите свою роботу один з другим тай ідете на цїлу ніч аж до третих півнїв забавляти ся разом з відьмами. Міркуйте-ж, що се не довго буде. Тут всї аж просять ся на землю. Я кождого з вас виміняю, хто не буде слухати як слїд, або не здасть доброго ра-

хунку! — (Хвиля мовчанка). Сім гріхів головних нехай остане тут, а решта гайда розглянувши ся по пеклі, доки вас не покличу! — (Всі чорти розбігаються ся, а остає сім постатий, закутаних чорною заслоною).

ЯВА 3.

Люципер і Лакімство.

Люципер! Гордість перша!

Гордість — (бундючий молодець у фантастичнім мундурі і збруї, відслонює ся і стає на середині; решта сідає на каміню по боках): Люципере! Я працював щиро за сей рік і не уступив ні на одну хвилю із людського серця. Цілий світ зброїть ся, а зброїть ся лише з гордости. Хоч ніхто не бажає війни, але кождий хоче мати силу. Тому піддав я людям гадку, щоби видумували нову, скоро і далекострільну зброю, найстрашнійші гармати! І люди слухають мене. Чиж не сповнив я своєї задачі?

Люципер: Правда, ти сповнив її, але лише в частині. Роздувай дальше іскри, най розжарить ся вогонь! Кинь свою гордість між народи! Нехай вони їдять ся між собою. Нехай кождий нарід уважає себе висшим від другого нехай погорджує другими мовами. Ближний най гордує ближним! Постарай ся о те, щоби сусід відвертав ся з омер-

зїнєм від сусїда, щоби старий лєгковажив молодшого, щоби молодий звав старця непотрібом, щоби богатий називав бідних жебраками а учений мав всїх за дурнів! Тодї я тебе похвалю! А тепер йди на землю, роздувай пожар, бо я хочу війни, бо я хочу людської крови! — (Гордість надївае на себе заслону і відходить).

ЯВА 4.

Люципер Лакімство.

Люципер: З черги най вийде Лакімство!

Лакімство: — (худий, згорблений скупар, з мішками гроший, скидає з себе заслону та йде перед престол): — Геге! А я все своє людям шепчу: збивайте гроші, обдирайте один другого! Хто має гроші, тому люди покорять ся! Кривдїть оден другого! Батько сина, син батька! А люди слухають мене. За гроші, за землю, син повстає против батька, батько против рідної дитини. Бють ся, мордують ся, ненавидять себе. Чиж треба кращої війни, як я її придумав?

Люципер: Отсе ти добре придумав. Дбай же дальше, щоби ні одної згідної родини не було на свїтї. На їх незгодї я будую своє царство. Їх незгода для нас — некольне жниво! — (Кличе:) — Трета Нечистота! — (Лакімство заслоняє ся і відхо-

дить. Нечистота відслонює ся і підступає до престола).

ЯВА 5.

Люципер і Нечистота.

Нечистота — (Красавиця у блискучій, яркій та прозрачній одежі, прибирає розкішну поставу): — Хтож не задивить ся на мене? Кого не причарує моя краса? Нею я заполонила цілий світ. Моряки перепукують глубину моря щоби на моїй білій шиї нанизати шнурки дорогих перел; ямарі видирають з самої землі золото, срібло та дороге каміне, аби ними украсити мої круглі руки; тисячі робітників день і ніч виробляють дорогоцінні тканини, аби ними прибрати мою гнучку стать. Цілий світ безнастанно лише думає про мене і мені служить. І хоч я Нечистота, то зводжу людий лише красою. Богатий і бідний йде за мною! Чиж не вдоволений ти з мене, Люципере?

Люципер — (влюблено): — Вдоволений, прикладна грішнице, вдоволений! Збирай-же дальше для пекла людські душі. Відбивай від жінки мужа, від мужа жінку! Видирай родичам дитину, їх надію, їх потіху! Ріжни родину, вводи молодіж до гробу! Се наше, пекольне жниво! — (Дає їй знак рукою, щоби відійшла; вона бере на себе заслону і віддаляє ся). Четверта: Зависть!

ЯВА 6.

Люцинер і Зависть.

Зависть — (відкриває ся стара, поморщена цокотуха, убрана напів по сільськи, напів по мійськи, з великими окулярами на носї, з палицею і торбиною в одній руцї, з чорним котом в другій руцї): — О-о-о! Ледви дочекала ся я! Чому я аж четверта, чому не перша? Що стара? Певно, тобі, Люцинере, тамта була лїпша, хоч не чиста, але молода! Ми, головні гріхи, всї однакі, всї рівні. Кождий однако шибає ся по цїлім свитї; нас знають і білі люди і чорні і жовті і червоні. Всюди ми дома і всї нас однако приймають. А тут по черзї: ти, Зависте,чекай разом там з тими якимись бовдурами — (показує на оставші гріхи): — Чому? Що там десь в катехисї так написано? — (показує на Обжирство). — Я тяжко працюю на свій хлїб. Він там собі медом попиває з хлопами, а я з бабами мушу молотити язиком, аж вязи болять. Ти се повинен знати сам, Люцинере, бо ти від чогось с нашим наставником. Хиба гадаєш що мы за тебе маєм всьо робити, а ти вже про нїчо не потребуєш дбати? Ого го! Я раз була підлїзла аж до неба під саму браму, то видїла і чула, як навіть там кождий свое мусить робити. А сам Бог — (Люцинер і всї чорти здрігають ся і тупочуть), — а видиш, що

і тобі я вже доскулила, так є, сам Бог- (знов здрігають ся) - дбає про всьо навіть на земли, про кождого чоловіка, про кожде звірятко, що і один волос не випаде без него — не так, як ти...

Люципер — (перериває): Мовчи вже раз, відьмівська тарадайко! Чи гадаєш, що ти є між бабами, що лоночеш як вітровий млин. Я знаю, що перед тобою не остоїть ся нїчо анї тут на долї, анї там в горі. Всьо ти оплюєш твоєю їдкою слиною та ненависною жовчию Але не сиди менї так вічно між жінками але перебирай ся також, стара опирице, і до мужчин, нехай і їх веде зависть до злоби, а злоба до згуби.

Зависть: О, се вже до мене не належить...

Люципер — (перебиває): — Досить, досить, анї слова більше! Чула, що я сказав тобі, іди-ж і пантруй того, аби не було зле з тобою, бо я не подивлю ся на твої старі кости, а зберу їх так нагайкою, що аж будуть тріщати. — (Зависть, все щось говорячи живо і розкладаючи руками та головою під покривалом, — відходить). — Обжирство пяте!

ЯВА 7.

Люципер і Обжирство.

Обжирство — (з червоним, запитим

лицем, кремезний пияк, з ковбасою на шиї і літровою чаркою в руці, підходить): І Пияство! Обжирство і Пияство. Одно без другого не може бути, бо одно без другого нічого не варта. Як добре попоїти, то тоді мусиш напити ся, але напившись ся і не їсти. Я все кажу: пий і їдж, а про завтра не журися! Що в твоїм животі, се вже твоє; нїхто тобі сего не відбере. Як тебе хто частує, не відказуй ся! Дасть хто тобі чарку меду повну, віддай порожну! Ов, вже аж горло мені пересохло! — (Потягає з чарки і закусує ковбасою). — Гей! медом же то медом!

Люципер — (гнївно): Так ти тілько медом вмієш захвалювати, а більше нічого не придумав? Не винайшов нічого, щоб розгрівати людий до нестями, щоб запоморочувати їх голови, розбурхувати пристрасти, вести до злочину, убійства?...

Обжирство: Або-ж медом того не потрафиш?...

Люципер: Йди, йди з своїм медом! Проч від мене медом залита неробо! Старий вже з тебе пяниця нездара! Іди, роби вже те, що вмієш, а я пішлю тобі на поміч чорта, що буде лїпше від тебе пильнував справи! — (Обжирство відходить).

ЯВА 8.

Люципер і Гнїв.

Гнїв — (червоний, витріскоокий, роз-

хрістанний та з побуреним волосєм, якби вирвав ся від бійки, говорить грізно, розмахує завзято руками, та розставляє ноги, як до бійки. Скидає самовільно заслону і скоро, з гнївом підступає до престола): — Вже довше не буду мовчати! Нехай менї нїхто не лїзе в гречку бо я не стерплю! І тобі, Люципере, мушу сказати правду в очи! По-що між ними ще й зависти, коли я, Гнїв, доведу їх до такого завзятя, що вони кинуть ся на себе як вовки, на смерть і на житє. Я доводжу їх до того, що вони стають отверто против себе, платять собі оком за око, зубом за зуб; кождий з них ловить за те, що попаде під руки і не питає, куди і як бє і ллєть ся кров і валяють ся трупи!... А зависть що? Вона підступцем, скрито жалить своїм жалом а при найменшій небезпечности трусливо утїкає, або прокидає ся байдужною. Нехай вона орудує собі там між бабами, а з хлопами я і без неї дам собі раду!...

Люципер — (грізно): — Мовчи! Звертай ти на людий свою злобу, а між чортами не роби менї крамоли! Коли-б ти менї напав ту старуху, Зависть, то я тебе так прочухаю нагайкою, що відхоче ся тобі більше мене не слухати! У мене кождий чорт і всяка відьма добра і всюда може трудити ся на більшу славу і користь пекла А свого дїла ти лїпше пильнуй! Чи не бачиш,

кілько ще спокійних родин на світї? Між ших входи! Най чоловік оперіщить за дрібницю жінку, а головно, най батьки спнів катують — про се дбай! Що тато синови всиле, то син певно відобє на внукови і так підуть з рода в род нобої, завзятє і злоба! — (Дає знак до відходу). — А бабу, Зависть, не тикай менї, чуєш? — (Гнів відходить люто, не оглядає ся). — Ану семе: Лїнивство! — (Не рухає ся). — Лїнивство, ге! — (До сторожа): — Сину, пробуди його: певно заснула та гнила колода. — (Сторож торкає Лїнивство вилами під бік).

ЯВА 9.

Люципер і Лїнивство.

Лїнивство — (грубий як бочка, будить ся і розтягає ся, голосно зїваючи, але не встає): — Ов, як я смачно передрімав ся!

Люципер: Ти забув вже, чого сюда прийшов: спати, чи здати рахунок?

Лїнивство: Та чекай, Люципере, най перше думки позбираю. Ага... ну та що?

Люципер: То я питаю тебе: що?! Що ти зробив за весь рік?

Лїнивство: Я? Нїчо.

Люципер: Якто нїчо? Преціньс я наказував тобі, щоби ти доводив людий до нужди, учив їх красти, підмовляв до рабунку, а ти з того всього нїчого не зробив?

Лїнивство: Нїчого!

Люципер: Щоби відтягав їх від науки, від просвіти, ширив віру в забобони — а ти нїчо?

Лїнивство: Нїчо!

Люципер: Щоби відбирав їм віру в свої сили, нищив надїю на будуччину, тручав у розпуку без просвітку — а ти нїчо?

Лїнивство: Нїчо!

Люципер: І ти маєш відвагу менї се казати?

Лїнивство: Я нїчого не робив, але воно само всьо зробило ся.

Люципер: Якто само зробило ся?

Лїнивство: Ну, так, бо лїнивство є початком до всього злого. Чи розпуста і нечистота мала би приступ до чоловіка, коли-б не лїнивство, що нїчого не робить? А пияньство і обжирство — чи не з моєї причини ширять ся між людьми? Або захланність і зависть чи не дибають на чужу працю, бо їм власна праця опротивіла? Тай гнїв і гордість приходять від безробітя, яким я так любую ся. Тож дай менї спокій з рахунками, бо я нелюблю богато говорити. — (Встає і тяжко сапаючи, та киваючи на боки, переходить через сцену до відходу).

Люципер: Іди, іди, ти грубий ледаре! Справдї ти найлїпше робиш свою службу. Цїле пекло сміє ся з радости, коли тебе ба-

чить. — (Сміє ся до розпуку, а разом з ним і сторожі).

ЯВА 10.

Люципер, Чорти, Куций.

Люципер — (свиснув — чорти в одну мить збігають ся; **Куций** на останку, боязко оглядаючись): — Ну вже оглянули некольні челюсти, що? Нехай з вас кождий пригадає собі, як то тут смакує, борикати ся з тими міліонами людських душ від самого початку світа! Всї люди разом на землї, се як кропля у мори супроти числа тих душ, що смажать ся у моїх кітлах! Для вас повинно бути се забавкою, згорнути всїх людий до одного сюда до мене. Ану, котрий з вас має найлїпший рахунок? Нехай похвалить ся. — (Всї кидають ся з криком до престола; сторожі стручають їх). Алеж не всї, не всї, нема вже часу, бо ось вже небавом півні проспюють. Я лиш питаю за того, хто має найбільший рахунок! — (Знов всї навипадки кидають ся до престола). Ого, там котрийсь ховає ся! Ага, се ти, Куций, лїсовий чортяко? — (До сторожа): А витягни його за баранячі роги, най він здає рахунок! — (Сторож сходить по него і тягне за роги).

Куций: Поволи, бісовий наганячу, бо менї виллєпі всю мою заслугу.

Люципер: Розкажи но, сину, що ти робив через рік?

Куций: Хиба ти не знаєш, Люципере, як лїсовий чорт товче ся по лїсах? От, наганяв людям диків у бульбу, а медведїв на овес, лисам показував, куди йти курий красти, а вовків посилав по вівцї. Гі-гі-гі! Тай бабів водив по кущах, як приходили по гриби, а дївчата зачіпав у малиннику. Гі-гі! Пастухам мух насилав на худобу, а фірманам колеса ломив, як їхали по кленки. Гі-гі-гі!

Люципер: Але кажи, ти козяча бородо, скілько душ людських ти звернув менї?

Куций: А звідки менї взяти душ людських у лїсї? Хто затягне на часок до лїса, то за своїм — зробить, тай чим скорше вертає. Я от ще нинї хотїв заманити бодай одного, аби з його гріхом прийти перед тебе, Люципере, та і се не вдало ся. Голодному орачеви, Іванови, я забрав той останний кусник хлїба — (показує), — а він і не закляв менї, навіть мене не згадав! А його жінцї я вилляв усю юпку з горшка — (показує), а вони не лише, що не побили ся, але ще і цїлувати ся стали. — (Загальне обурене чортів.).

Люципер — (кидає ся люто на престолї): То з тим ти приходиш перед мій престол, ти погана нездаро? Се твій рахунок за цїлий рік, від якого стїни цїлого пекла потрясли ся! Давайте но його сюда, най я йому попарю спину моєю громовою нагай-

кою. — (Сторожі тягнуть його перед Люципера, який ударяє нагайкою. За кождим ударом розходить ся великий гук, коли можливо, то і іскри. **Куций** кричить нелюдськими голосами і корчить ся від болю та ногами перебирає). — Але то ще не досить кари для тебе! — (До сторожів): Відломіть йому ті роги, які він там у тім лїсї запустив аж по самі уха! — (Сторожі підважують вилами і відривають роги; другі чорти з острахом ховають ся і трясуть ся з боязни). — А тепер підеш за той кусок хлїба на цїлий рік служити до того Івана, а за тую юшку будеш його жінцї служити другий рік, а ще третий рік будеш надслугувати їм обоїм за те, що не вмів їх довести до сварки! А як за три роки не принесеш лїпшого рахунку, то підеш три рази по три роки служити до самого монастиря, аби тобі без упину церковні дзвони розривали уха і молитви монахів впивали ся гадюками у твою душу!

Куций — (з плачем): Сам ти, Люципе ре, завинив, а мене за свою провину оббив! Чого було мене посилати до лїса? Чиж-то вже ті часи, щоби чорти сидїли по дебрах та очеретах? Нехай буде, як ти сказав. Піду на три роки служити Іванови, але дай менї людську подобу, щоби я міг між людий заміпати ся....

Люципер: Мовчи! Вже я всьо за тебе

придумав. Слухай лише, що я дальше говорити буду. Нереберешся за бідного, хлопського наймита і назвешся Марком. Наймешся у Івана і будеш вірно служити, щоби він зі всім здав ся на тебе. Бо поки він сам працює і журить ся, доти гріх не має приступу до него. Як зледащіє і розбогатіє, навчи його бути захланним, гордити другими та поневіряти біднійшими. Та не досить сего! Зі збіжа навчиш його курити горівку а вона зробить також своє. В чоловікови пливе половина людської, а половина звірячої крови. Горівка розбудить і в твоїм побожнім Іванови звірячу кров. Зразу виступить в нїм лисяча кров, а потім пробудить ся вовча кров, а відтак попливе у його жилах малпяча кров, поки вкінци не возьме верху над нею кров безрогих. Розумієш тепер? Нуж, дальше в світ на поміч сій запитій нездарі — Обжирству і Пиянству!... Пильнуй дїла, бо горе тобі- — (Куций утїкає. Останні чорти підносять ропіт; кождий з них хоче здавати рахунок). — Я знаю, що всїм вам спіпить ся. Але досить на нині. Приходїть завтра о півночи на дальший обрахунок!... — (Чорти негодують) — Мовчи! — (Світла гаснуть і всї щезають в непольній темноті. Завіса спадає).

(Конець II. Дії.)

ДІЯ III.

(Пізний вечір. Заможне обійстє. Ліворуч (від актора) хата на дві половині, з ґанком; вікна її освічені ясно. Праворуч шопка з високим комином. Сцена загороджена штахетами. В глубині та сама околиця, що в першім актї.)

ЯВА 1.

Селянин, потім Куций.

Селянин — (за воротами): А гей! Є там хто на обійстю, аби отворити? — (До себе): — От, біда з богачами, як вони замикають ся — боять ся людий!

Куций — (виходить із шопки, одітий як парубок): — Який чорт товче ся там по ночи, га?

Селянин: Яка се ніч? Я тілько що прийшов з роботи. Отвори, бо маю дїло до Івана.

Куций — (підходить): — У господаря тепер гості, нема часу на дїла з вами!

Селянин: То поратуй ти мене, Марку! Я прийшов позичити збіжа. В осени віддам, або ще і скорше відроблю.

Куций: Віддай перше, що ти взяв торік, а тоді приходи по нове!

Селянин: А хибаж я вам вже не відробив при корчунку? Таж я цїлий місяць

гарував коло таких ниїв, що і пість людий не обійме одного.

Куций: То ти собі так рахуєш, а ми рахуємо инакше — у нас збіже дороге!

Селянин: А кількож я би, по твоєму, мав ще робити?

Куций: Як прийдеш ще дві неділї молотити, то тодї дістанеш нове збіже.

Селянин: Гей, люди, таж то лихва, гірша як у жида! Але бо менї зараз треба запомочи ся; дїти хочуть їсти, а ту нї звідки взяти... До нового хлїба ще далеко, а самою лободою не накормиш ся...

Куций: Говори ти таке ось до того стовпа, а менї нїколи з тобою вистоювати!

Селянин: Марку, Марку! Таж у мене не пропаде. В осени віддам подвійно, лиш заратуй тепер...

Куций: Віддавай і потрійно а я збіжа не дам. Господар казав гонити таких дармоїдів як ти!...

Селянин: Марку, Марочку! Та який я дармоїд? Гарую від рана до вечера. Гляди на мої руки, а вони скажуть тобі богато, богато... А чиж твій господар зможе переїсти тілько стіжків? Наклав їх як гір в Карпатах.

Куций: Переїсти не переїсть, але нам збіжа треба, бо ми з него куримо новий напиток — горівку...

Селянин: Боже милий! Псують збіже,

а бідного з під воріт гонять. Най тобі, Марку, і твому господареви сего Пан Біг не памятає... — (Відходить).

Куций — (дивить ся за селянином і сміє ся): — Йди, йди! Таким самим був колись Іван. І він таке говорив і він все Бога о прощенє для других просив... А нині він не той... — (Підскакує по давному на сцені та регоче ся своїм: гі-гі-гі!).

ЯВА 2.

Куций, Явдоха. По хвилї Іван.

Явдоха — (виходить з хати з фляшкою в руках, а під запаскою держить спорий кусень білого хлїба; коли побачила Марка, як він вистрібує, счудувала ся чимало): — А тобі, Марку, що стало ся? Скачеш як цап а іржеш як лошак?

Куций — (споважнїв нагло і замяв ся, немов придибаний на горячім вчинку): — Е.... нї, то я так з радости, що горівка менї вдала ся... Смачна-ж вона смачна, а яка огниста!

Явдоха — (задумано): — Ще нїколи я не бачила тебе таким... — (На сторонї): — Не знаю, що в нас діє ся? Всї ми позмінялп ся. З бідних стали ми богачами, та з богацтвом і щастя з поміж нас утекло. Мій чоловік, давнїйше такий добрий, сердечний

— нині згордів, став захланним, лиш про гріш та майно дбає. — (З жалем): — А чиж я не иньшою стала? І по собі бачу, що я не та, що давнійше... — (До Марка): — Але правда, я прийшла за горівкою. Іван хоче з гістьми її скоштувати ..

Куций: Скажіть господареви, най тут з гістьми вийде. Перший спуст належить коштувати просто з чопа.

Явдоха: Просто з чопа? От, що вигадав. Може й лїпше, бо в хатї їм розмова не клеїть ся. Піду сказати. А тобі ось я винесла кусень білого хлїба, на, закуси, нїм буде вечера — (подає хлїб).

Куций: Не хочу я вже нї вашого хлїба, нї сала; нині відходжу зі служби.

Явдоха: Та як? Ось під ніч, зараз?

Куций: Зараз. Під ніч я прийшов, тай під ніч відходжу.

Явдоха: Та ми тебе так не пустимо; тобі ще від нас платня належить ся.

Куций: Як належить ся, то давайте!

Явдоха: Та якже так можна, Марку... Ось я зараз покличу господаря — (іде до хати, зараз за дверми стрічає Івана). — Добре, що надходиш, Іванчику. Чи сподївав ся ти чогось такого? Як раз нині, де тільки клопоту через гості, коли перший раз пішла горальня, — той навіжений Марко дякує нам за службу!

Іван: Ну, ну, зістав ти, Марка, менї

а сама іди до гостий. Чи несеш горівку?

Явдоха: Ні, не несу, бо він сказав, що повинно ся коштувати коло бочки.

Іван: Нехай буде і коло бочки. Іди лише забавляй гостий, а я з ним розмовлю ся. Не жури ся нїчим: він кине нас, коли я схочу, а не коли йому сподобає ся.

Куций: Ой, нї, господарю! Таки тепер вже мусите розрахувати ся зі мною. Першого року ви менї не заплатили, аби я лишив ся на другий рік. Я робив вам другий рік, а ви менї не заплатили, аби лишив ся на третий. А тепер минув третий.

Іван: А я ще не заплачу, як не лишиш ся і на четвертий!

Явдоха — (що направила ся до хати, побачила біля воріт дїда): А чого ви, дїду, під ніч?

ЯВА 3.

Тіж, **Жебрак.**

Жебрак: За душі ваші Бога молити буду... Ось чув я у селї, що у вас господине, великий нинї празник, бо усї богачі запрошені, то і я, бідний, прийшов, чи не припаде менї лишний кусок хлїбонька нашого насущного. Бог вам винагородить сторицею на дїтоньках ваших...

Явдоха — (дає хлїб): — Ось, маєте хлїб тай не вистоюйте, дїду, бо і без вас є

богато клопоту.

Іван: А на що ти, нездаро, роздаєш хлїб тим пройдисвітам? Дай нині одному, то завтра прийде їх десять а позавтра ціла хмара, що й не перегодуєш.... — (Явдоха відходить до хати. Іван до Куцого): — Гони мені геть від обійстя тих дармоїдів, що робити не хочуть а даром би їли хлїб!...

Жебрак: Хлїбоньку святий! — (цілує його). — Положу тебе на камени. — (До Івана): На, ненаситний богачу, возьми його... для мене найде ся ще в добрих людий кусок хлїба... І за се хай тобі Бог простить!.... — (Відходить).

Іван: От, видиш, він ще і базїкає! — (До Куцого): — Підойми, лїпше най безрога його з'їсть...

Куций: От, видите, вже вмієте самі пошанувати і без мене?

Іван: Не тобі мене учити. Не роби ся таким мудрим! Вмів я хлїб пошанувати і без тебе.

Куций: Ой не так воно було, господарю! На відходнім можу вам все сказати. Памятаєте ви, що тут було на тім місци, де ваша хата тепер стоїть?

Іван: Що було? Межа була. Ну, та й що з того?

Куций: Тут була межа, а на тій межі ріс кущ калини. Три роки тому ви орали, де тепер ваш город, а під калиною сховали

були свій полуденок у торбині, під полотнянкою.

Іван: Який полуденок? В торбині? Коли се було?

Куций: Окравок хліба... остатний в хаті.

Іван: Ага, що десь менї так щез був з торбини?

Куций: Знаєте, хто його вкрав? Я сам!

Іван: А ти, харцизе, коби я тебе був дістав тодї в руки!

Куций: Овва! то що було би? Ви булиб сказали тодї: „На здоровле тобі, їдж здоров!" Та бо я вам ще тодї і юшку випив, а ви навіть не закляли менї. — (Іван опустив голову і задумав ся). — Отже видите, що ви не уміли поцанувати свого добра!

Іван: Досить тої науки! І ти пройдисвіте, злодію, грозиш ще менї, що відійдеш від мене! Плечі у мене моцні і руки сильні! Попробуй лише; я віднайду тебе всюди, а в моїх руках ти счорнієш гірше від землї...

ЯВА 4.

Тіж. Явдоха, Гостї. Наймичка.

1. Гість: Га, га, кажете, що при бочцї буде лїпше смакувати?

2. Гість: Просто з чопа, просто з чопа, каже господиня.

3. Гість: Ба, як вона така вогниста, то

і більше її можна випити на дворі.

Іван: Вибачайте, гостоньки мої, що я вас покинув та пішов за ділом. Коли вам до вподоби при бочці, то будем коштувати при бочці. Ано, винесіть сюди стіл тай яку закуску, а живо! — (Явдоха з наймичкою вертають ся до хати і по хвили виходять зі столом, справляють його, застелюють, кладуть посуду, а потім приставляють лавки).

1. Гість: То там отсе ваша горальня? Як ви прийшли до такої штуки?

Іван: Та Марко мене навчив.

2. Гість: Та і збіже у вас рік-річно родить ся! Є з чого курити горівку...

1. Гість: Ой, у мене позаторік так вимокло було всьо, що я мусів на насіне купувати.

2. Гість: Ба, а у мене знов торік так всьо вигоріло від сонця, що і соломи навіть для худоби не було.

3. Гість: Що казати, всї три роки були лихі на урожай. Люди тепер на переднівку аж пухнуть з голоду.

Іван: А в мене, бачите, зародило. А щоби зерно не марнувало ся, я зачав гонити з него горівку. — (До Марка): Ану, но, Марку подай но її, най скоштуємо з сусїдами. — (До гостий): — Просимо сїдайте та купайте ласкаво... Чим хата богата...

1. Гість: Ой, та де вже і змістить ся стілько тої їди. Ми що й но встали від сто-

ла.

2. Гість: А я вже і ременя попустив, їй Богу.

3. Гість: Вже там пити, то що иншого, але їсти, то вже, їй Богу, не можемо.

Куций — (приносить поливаний збанок і срібну чарку): — Отсе перша чарка тої живучої води з власного хліба. — (Наливає з чарки на мизину). — Дивіть яка чиста, як вода з кирниці. Але який в нїй дух! Понюхайте! — (Тикає кождому під ніс).

1. Гість: А-а-а, справдї, який дух!

2. Гість: Аж в носї крутить, а пчих!

3. Гість: Ая, аж в голові морочить.

Куций: А яка в нїй сила! Се вогонь, перемінений у воду. Ось дивіть! — (Запалює. — горівка бухає ясним полумнем. Куций мачає палець і показує).

1. Гість: Ойой, аж страшно таке пити.

2. Гість: Диви, диви, так горить, аж шепотить.

3. Гість: — (Запхав і собі-ж палець, але коли його припекло, скрикнув): — Ув, та бо і пече воно! Се таки справжнїй вогонь!

Куций: Таки справжнїй вогонь, що дасть вам веселість, силу, розум і відвагу, перемінить вас на иншних людий, покаже вам світ кращий, буйнїйший, вкоротить час і дасть довге житє! Нумо, пийте, господарю, до гостий! — (Наливає).

Іван: Та вже час, напити ся, бо ти-роз-

говорив ся над чаркою, що і кінця нема тій бесїдї. — (Пє до 1. Гостя). — Дай Боже здоровлє! — (Куций кривить ся і тупає зі злости ногою. Те саме робить при кождім слові: „Бог").

1. Гість: Дай Боже і вам! — (Бере чарку).

Іван — (Дуже чемненько): — Дякувати красненько кумцю любенькі. Пийте ласка во по черзї.

1. Гість — (До 2. Гостя): — У ваші руки, сусїдо. — (Пє).

2. Гість: Пийте здорові!

1. Гість: — (дуже чемненько): Ой, вибачайте, кумоньку що я випив перед вами. Їм належала ся чарка по старшинї, господареньку наш любий.

3. Гість: Байдуже! І так вона мене не мине. — (До 4. Гостя): — А ви, сусїдо, що так задивили ся, як миш на крупу? Не бачите, що хочу пити до вас?

4. Гість — (що до тепер мовчав та лише розглядав ся) — Ну, ну, пийте, пийте!

3. Гість — (дуже чемненько): Лише не прогнївіть ся за мої слова, золотенький кумцю. Я жартую з вами, бо люблю.

4. Гість — (випив, дуже чемно): — Ая, ая, ая!

Іван — (до Явдохи): — Ходиж і ти, моя жіночко, напий ся тої розрадниці. — (подає чарку). — А тепер, при вас всїх,

мої любенькі сусїди і куми, мушу віддати честь і мому Маркови, що менї нарадив стати горальником.

1. Гість: Ей, вже то ми знаєм, що як би не ваша голова, то і його рада на нїчо не здала би ся. — (Іван цїлує його).

2. Гість: Ви таки наймудрійший чоловік на цїле село, що я кажу, на цїлий повіт — се всї говорять — (Іван цїлує його).

3. Гість: А як не мають казати, коли видять, що Іван своєю головою дійшов до таких маєтків, до такого гаразду. Се не кождий вдасть! — (Іван цїлує його).

4. Гість — (що кождому притакував своїм ая, ая, тепер встає і лїзе сам цїлувати ся).

Куций: Ага! Вже прийшла на них лисяча натура так собі підлещують та чванять себе. Треба їм дати по другій чарцї, на вовчий норов. — (Вибігає зі збанком до шішки).

Іван: Гостоньки мої любі, сусїдоньки мої славні і мої куми сердечні. Честь се для мене велика, що можу в своїй хатинї приняти таких богатирів і таких славних людий.

Куций — (вертає зі збанком): — А ось є свіжа, ще з піною наточена.

Іван: Позвольте, приятелї мої, ще по одній чарцї. Не зашкодить — се прецїнь

з найлїпшого жита. — (Пє до 1. Гостя): — У ваші рученьки, куме!

1. Гість: Та чому знов у мої, куме Іваньку, ось може перше до других чесних приятелїв.

Іван — (з фантазією): — На, ший йолупе, не відпрошуй ся. — (Підходить до Явдохи).

Явдоха: Ой, Іваночку, та деж так називати своїх гостий!

Іван: А ти мовчи, дурна, коли я говорю! — (З криком до неї): Ану, чого чепиш тут одна з другов? Лягайте спати, а не вистоюйте, тут вас не потреба! — (Явдоха відходить з наймичкою до хати).

1. **Гість** — (пє і подає чарку 2. Гостеви).

2. Гість — (до 3. Гостя): Беріть, беріть ви, кумоньку, а я вже пізнїйше.

1. Гість: Та не церемоньте ся, як баби коло перелазу, бо вам кину чарку під ноги!

2. Гість — (бере, пє і кидає чарку на стіл): — Як на се прийде, то я і інакше знаю поцеремонити ся!

(**Куций** підносить чарку і подає).

3. Гість — (пє): — А не кинув би ти скорше головою, хлопе, чим чаркою? Голова лїпше би дудніла!

(**Куций** підносить чарку 4. Гостеви).

4. Гість — (не хоче пити): Нї, нї, я вже не буду, аби не було за богато.

Іван: А се як, ми пили, а ти ні? То ти нам встид робиш!

4. Гість: Не можу, любенькі, пийте ви самі здорові а я буду вже дивити ся.

Всї: Самі не пємо. Мусиш з нами пити!

Іван: Як не випєш, то будеш мати зі мною до дїла!

1. Гість: Як не випєш, то з нами всьо скінчене, я тобі сего до смерти не забуду!

2. Гість: Виляти йому за пиворіть коли не хоче пити!

3. Гість: Або одубасити його тут, аби попамятав добрий місяць, як з нами не тримати кумпанії.

4. Гість: — (випив) — Що ви дурні гадаєте, що я не потрафлю пити лїпше від вас? Аби я тобі смоли горячої не заляв за ковпїр та не порахував зуби одному і другому!

Іван: А ти моїх гостий не ображай в моїм домі! Вони тобі не рівня, анї я тобі не рівня, ти жебраку!

4. Гість: Певно, що не рівня, бо кождий з вас, як ще не сидїв в криміналї, то певно ще там буде сидїти!

2. і 3. Гість — (Кидають ся до 4.): — На кого ти таке кажеш? Кого ти називаєш кримінальником?!

1. Гість — (розборонює): — Та чого ви чіпили ся хлопа? Він нїкого по імени не назвав.

Іван — (відтручує): — А тобі яке діло? Най бють таку собаку, що бреше.

1. Гість А звідкиж твоє добро, як не крадене, або не чароване? Хиба він збрехав, як сказав?

(Всї зчіпають ся і бють ся кулаками; поскидали з себе шапки та розхрістали одїж).

Куций — (тимчасом поскочив наточити новий збанок і вилїз на стіл зі збанком в руцї): — Гей, пани господарі, свіжа горівка, свіжа горівка! Перестаньте перечити ся, а напийте ся но новій чарцї, то вам веселїйше стане! — (На сторонї): — Станете малпами безглуздими.

Явдоха — (що на гамір вибігла перестрашена, на нів лише убрана з хати з служницею): - Ой, не давай їм вже більше, Марку, бо ще гірше буде.

Всї — (зривають ся до неї): — Що то не давай! Чому не давай? Чому не давай? Хиба ми вже не притомні, чи що, не маєм свого розуму?! Давай сюди сеї огнистої! Як пити, то пити! Раз мати родила!

Іван — (бере чарку в руки): — Ано, но старшиї батька в лоб! — (Пє і дає 1. гостеви): — Ей, брацї, коби то я ще де музику вам спровадив, то би аж тодї було нам весело — (підтупцьовує).

1. Гість — (випив; співає коломийку):

Як обідав старий дїд,
Трохи згорбився, трохи зблїд,

Стара баба кашу їла,
Трохи змерзла, трохи вспріла.

(Регоче ся несамовито, разом з Іваном).

2. Гість — (вишив): — Ух, ух, ух, аж ноги дріжать, давайте музики, гей! — (Іде в присюдн).

3. Гість — (вишив, бере збанок від Куцого): Та ти, мой, відай граєш на скрипку, ано заграй нам, та скинемо ся тобі за те по пятакови! — (Куций біжить до шінки).

4. Гість (сам наливає собі і випиває).

Куций виходить з шінки, граючи дрібненького козачка. Всї зривають ся до танцю. Одні тягнуть господиню, другі служницю. Счіпають ся і по два хлопи танцюють. Оден вискакує на стіл, другий рачки по земли лазить з диким вівканем і реготом).

Куций — (перестає грати): — Досить вже того; треба їм дати напити ся послїдну чарку. — (Хватає збанок зі стола і біжить до шінки).

Танцюючі: Ану, чого станув! — Давай ще музики! Грай, пся віро, або гроші віддай! — (Одні співають другі підтанцьовують).

Куций — (виходить з шінки): — На смик треба каляфонії, а на горло треба тої живущої, аби не пересохло. Випийте по чарцї, то вам відтак иньшої заграю. — (Всі підходять задихані і змучені, один другому вириває, випивають по чарцї, і кождий очевидячки пяніє і заточуєсь по вишитю. Пер-

ний, другий і третий гість, один за другим падають на землю).

Іван — (випивши): — Жінко, а поцїлуй но ти кума! — (Явдоха пручаєсь. Іван до Мотрі): — А ти, Мотре, мене поцїлуй! — (Обіймає її і заточує ся). — Дай, дай Марку, ти мій скарбе і пане, — я не пан, то ти мій пан, — дай ще чарочку Мотрі, най вона з нами напє ся! — (Мотря пє) — Ний, ний, всьо до дна, дївонько, аж там на днї почуєш увесь смак. А що, правда, а тепер будеш мене любити що, га? — (Хоче поцїлувати її, Мотря вириває ся і утїкає. Разом з нею вбігає до хати Явдоха. Іван заточив ся і присїв на лаві).

Куций: А тепер бувайте здорові, господарю! Менї час збирати ся в дорогу. Служив я вам вірно і ви не можете нарікати на мене. Але я і на вас не нарікаю, бо заплати хоч ви менї не дали, то я сам собі заберу. — (Відходить до шішки).

Іван: Чекай, Марку, чекай! Та куди ідеш? Чекай я тобі заплачу, я тебе озолочу. Що-ж я без тебе зроблю?

4. Гість: Ая, ая, шкода наймита.

Іван: Ага, то ви, куме? То не наймит вам був, то була моя права рука, мій розум, моє всьо. Як було мокре лїто, він казав посїяти на горбі і зародило, а як було сухе, то порадив сїяти на болотї і був урожай.

4. Гість: Ая, ая промишльний чоловік

Іван: Він мене побудував тут під лїсом, аби мати під оком своє поле. А з того зерна, що давав на переднівку людям на лихву, приходило менї ще більше збіжа як зі жнив.

4. Гість: Ая, ая промишльний чоловік був!

Іван: Я зі всїм здав ся на него. Сам вже і відвик від праці. Що-ж я тепер вдїю без него, як я сам собі дам раду... Марку!..

4. Гість: Марку, не чуєш, господар кличе! Мар! — (Заточує ся і опирає ся на плотї).

Іван: Ага, ти прийшов? — (Хоче встати, але паде на край лавки так, що вона встає горі на двох ніжках; Іван підносить ся і говорить до лавки): — То ти, Марку, вернув ся? Не кидай мене! — (Обнимає і цїлує). Я без тебе дурна скотина, без тебе я нїчого не варт. — (Паде з лавкою на землю).

ПОСЛЇДНА ЯВА.

Куций — (як в першім актї, за лїсного чорта, вистрибує підскоком із шишки і бігає доокола сцени): — Гі-гі-гі! Аж любо дивити ся як горівка розбирає сих мршавих людий! Скілько разів захочу, буду наводити отсю памороку. Тепер вони вже на певно у моїй власти. І піде ся пошесть по цїлім

світї і буде морочити уми людий, буде вести їх до злочину. — (Копає Івана ногою). — По пяному і криво присягнеш і підпалиш і убєш! — (Сміє ся). — Всї поклали ся як барани, хто на плотї, хто в болотї, хто на хатї розї, а хто при дорозї. Не дурно ти Марку, відслугував сьому поганому праведникови — (копає знов Івана) — аж три роки за мізерний окравок хлїба. Я зробив тебе богачем а з богацтвом ледарем! Не довго ти потїшиш ся своїми достатками! Легко прийшло, ще лекше піде. Разом з горівкою попливе твоє майно! Ще хлїба жебрати станеш, ще будуть тебе люди з під воріт гонити!... Буду мав чим почванитись перед люципером. Заки півнїч ударить, я стану перед ним на обрахунок. Пора в дорогу, спіши Марку! Ти своє дїло сповнив! — (Заріса спадає).

Конець.

В СВЯТИНИ.

Після леґенди Сельми Ляґерлєф

переповів

Т. Л.

УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА
„УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"
ВІННІПЕҐ, КАНАДА.
1920.

1. Путники з Назарету.

Давно тому, дуже давно, ходило двоє бідних людий разом із невеличким хлопчиком по єрусалимській святині. Він, згорблений віком старець, з довгою сивою бородою, вона молода женщина не виспе 18 літ. Вели за руки може дванайцять літного хлопчика. А хлопчик сей був на причуд гарний. Його, мягке мов шовк, русяве волосє спадало довгими кучерями на рамена, а на його личку з під довгих шовкових вій, світило двоє ясних очий, мов дві ясні зірки зноза легоньких хмар.

Хлопчина був перший раз у святині. Родичі обводили його по всіх усюдах та показували йому всї чуда, яких чимало було в Божім домі. Він бачив довгі ряди прегарних стовпів і золотоковані престоли і святих мужів, що окружені учениками, просвічували їх розум мудростю, якої набули самі довгою працею; бачив архиєрея з блискучими жемчугами на грудях і славні запавіси, ткані в золоті рожі, і великанську сніжову браму, так тяжку, що треба було аж трийцятеро людий, що-б її зачинити.

Але хлопчина, хоч перший раз отсе був в святині, мало звертав уваги на всї чуда. Мати говорила йому, що нема нїчого кращого на світї як отсе, що тепер оглядають його очи. Казала, що богато води уплине у Йорданї, заки будуть знова бачи-

ти отсю красу, бо вони були бідні, а мешкали аж в Назаретї, де окрім сумних, брудних вуличок не було що бачити.

І богато иншого розказувала йому мати, та хлопчина не дуже слухав її слів. Його зір блукав кудись, не знати куди. Здавало ся, мовби хотїв утечи з отсих мурів святиної та погратн ся зі своїми ровесниками серед тїсних вуличок Назарету.

Але дивне диво. Чим менше звертав хлопчина увагу на окружаючу його красу, тим більше радїли його родичі. Так, щоби він сего не бачив, давали собі нїмі знаки, а по їх лицях малювало ся чимраз більше вдоволене.

Довго ходили по святини — бо і простора вона була — аж наконець утомив ся хлопчина. Добра мама пожалїла його.

— За довго ходимо з тобою — сказала — ходи, спічнемо.

Сїла на землю коло одного стовпа, а хлопчина поклав гарну голову на її колїна і незабаром заснув. Ледви що сон замкнув його очи, як мати стала шепотом говорити до свого старенького товариша.

— Ах! Як я бояла ся сеї хвилї, коли він зайде до єрусалимської святині Я думала, що він уже раз на все полишить ся тут і не схоче вертати домів.

— А мене хибаж не наповняла острахом отся подорож — казав старець. — Бож то ріжні знаки було видко при його вроди-

нах, а всї вони віщували, що він колись стане на весь світ могучим володарем. Але сказати правду, що иншого можуть дати йому царські достоїнства, як не клопоти і гризоти? Я завше кажу своє: Йому буде найлїпше, як полинить ся теслею в Назаретї.

— Здаєсь чи не занадто ми бояли ся — відповіла мати. — Вже від яких пяти лїт не обявляли ся нїякі знаки, а й він сам нїчого не тямить із того, що дїяло ся за його дїточих лїт. Від якогось часу він став такою дитиною, як і инші його ровесники. Менї видить ся, що Бог вибрав собі кого иншого до сих великих дїл, а його полинить таки менї. Впрочім най дїє ся Божа воля!

— А я думаю — сказав — старець — що всьо буде добре, як тілько він не довідає ся про ті знаки і чуда, які дїяли ся в першихъ лїтах його житя.

— Я з ним про се нїколи не говорю — відказала мати — але бою ся, що й без моїх слів стане ся щось такого, що він пізнає, ким він є. Я нїчого так не бояла ся, як завести його до святинї.

— Бог з тобою, невісто! — перебив старець — Не бій ся! Бачиш проціпь сама, що небезпека вже проминула. Ще троха, а буде знова з нами в Назаретї.

— Я найбільше бояла ся отсих законо-учителїв — сказала невіста. — А й перед віщунами, що ось там сидять на ро-

гожинах, я мала немало страху. Я думала, що як він тілько зайде до святині, то вони сейчас стануть зі своїх місць, віддадуть йому поклін та оголосять його юдейським царем. І чудна річ, що з них ні один не відгадав, ким є отся дитина, бож такої як вона ще не бачили людські очи.

Замовкла і довгу хвилю глядїла на сплячу дитину.

— Я не в силї порозуміти сего — говорила дальше. — Я думала, що як він побачить сих судіїв, які сидять у святині і розсуджують людий, сих учителїв, які вчать закона, сих священників, які служать Богу, приносячи жертви, то в нїм сейчас пробудить ся щось, і він, ставши посеред них, закличе в голос: Тут посеред суджів, учителїв і священників моє місце!

— А хиба се щастє пробувати серед замкнених мурів та отсего лїса стовпів? — відозвав ся старець. — Адже йому сто раз любійше ходити по горбках і левадах Назарета.

— Та йому так добре у нас дома — говорила задумана. — Він такий радий, як може бічи за стадом овець або дивити ся на роботу хлїборооба. Ми певно не робили зле, коли хотїли задержати його при собі.

— Та певно, що нї — сказав на се старець. — Хочемо лише заощадити йому

богато ріжних терпінь і клопотів. — І довго говорили так обоє, аж доки не пробудив ся хлопчина.

— А що? Правда, що ти вже відпочав. Ну! вставай, бо вже вечір надходить. Нам треба чим борше на майдан, де стоїть розбитий наш намет.

А дїяло ся се в найдальшій закутині святини. Хлопчина радо підвів ся з місця, і всї троє подали ся до виходу.

2. Чуда святинї.

За кілька хвиль зайшли під старе склепіне, що було ще з тих часів, коли перший раз будувала ся святиня. Там стояла величезна кругла, спіжова труба, така груба і довга, що подобала радше на стовп, як на трубу. А преціпь була вона зроблена на те, щоби трубіти нею, бо й місце було, де треба докладати уста. Стояла позабута усїми. Порох і павутина покрили її цїлу так, що з поміж них ледви можна було добачити старинні букви якоїсь написи. Хиба з тисяч лїт мусїло минути від хвилї, коли то хтось добував з неї звуки.

Ледви побачив хлопчина отсю трубу, як нараз станув і, не зводячи з неї свого погляду, спитав у найбільшім зачудованю:

— Мамо, що се таке?

— А! Се велика труба, що її назива-

ють Голосом Господа — відповіла мати. — Нею то трубів Мойсей, коли склику-вав Ізраіля в пустини. По нім нїхто вже не в силї добути з неї голосу. А хто зуміє, сей володїти-ме народами цїлого свїта.

Розказуючи се, усміхнула ся мати, бо думала що се старинна билиця. Але хлопчина стояв довго при отсій дивній трубі, так, що аж треба було його клпкати, бо з усего, що бачив у святини. ся труба була першою, що йому справдї подобала ся. З усїх боків оглядав її, і як би не мати, то Бог знає, як довго був би оставав при нїй.

Пішли дальше а за яку хвилину зайшли на одно подвірє святинї. Подвірє кінчило ся бездонною пропастю. Коли цар Соломон будував святиню, не казав її засипати і не позволив анї огородити її, анї кинути через неї мосту. Замість мосту лучила її береги довга на кілька ліктїв, лискуча, сталева по-перечка, мовби довгий різак, звернена вістрєм до гори. І богато минуло лїт, а остра по_перечка висїла над пропастю. Ржа переїла сталь, а оба кінцї ледви тримали ся берегів. Коли хто тілько троха швидше йшов по-двірєм, то поперечка дріжала так, що здавало ся, що ось-ось розломить ся, і заржавілі її кусні попадуть у бездонну пропасть.

Коли мати хотїла бічним виходом ви-вести хлопчину з подвіря, він задержав ся над пропастю, а показуючи своєю дрібною

ручкою, запитав:

— А се що за дивний міст?

— Е! Його кинув Соломон через отсю пропасть. Люди називають його дорогою до Раю, бо кажуть, що коли хто зуміє перейти по отсій дріжачій поперечці на другий бік, сей на певно дістане ся до раю. А треба знати, що вістрє сеї поперечки є тонше чим промінь сонїчного світла. — І знов усміхнула ся мати і хотїла йти дальше. Але хлопчина стояв на місци і дивив ся на сей чудний міст, так що треба було аж кликати його.

На голос матери пішов дальше, але з його грудий добував ся тяжкий стогін, що мати не показала йому сих чудних річий скорше, коли ще було доволї часу, щоби їм приглянути ся.

Стали йти скорше, не задержуючи ся нїгде, аж доки не дійшли до послїдного притвора святинї, в котрім стояло пять рядів величезних стовпів. Поза рядами, в самім кутї притвора, стояли окремо два стовпи з чорного мрамора, а стояли так близько один коло другого, що між ними ледви можна було перетягнути тонку соломку. З давен давна стояли вони. А були гарнїйші від усїх инших. Їх наголовки були богато різблені, а довкола них тягнув ся вінок із чудових звірячих голов, викованих у мраморі. Та хоч ті два стовпи були красші від усїх, то на инших не було тілько слїдів знищеня, що на них. Не тілько що самі стовпи були попука-

ні і мовби повитирані зі всіх боків, але навіть поміст довкола них був так видоптаний, що аж ями поробили ся. Знать не один раз ступала туда людська нога.

І знова зупинив ся хлопчина, побачивши чорні стовпи, і звертаючи свої ясні очи до матери, спитав:

— А се що за стовпи?

А мати відповіла: Сї стовпи привіз із Халдеї ще праотець Авраам і назвав їх Воротами Правди. Хто зможе протиснути ся поміж них, сей є праведником і не має на своїй совісти ні найменшого гріха.

Почувши таке, стануло хлопя проти стовпів і вдивляло ся в них довго-довго.

— Чейже не схочеш трібувати протиснути ся поміж ними — сказала мати зі смі хом. — Бачиш, як довкола видоптали поміст. Чимало було таких, що хотїли перетиснути ся, але ні одному з них не повело ся. Але спіпім ся, бо ось чути вже лоскіт спіжової брами, яку зачиняють рамена трийцяти сильних мужів.

В сам час вийшли зі святині. За ними з гуком зачинено спіжову браму. За хвилю прийшли на майдан, де разом з иншими розбили свій намет. Коло намета пас ся їх верблюд.

III. Ворота Правди.

Цїлу ніч неревів хлопчина безсонно. Не міг заснути, бо гадки так і росм налїта-

ли його. Все думав то про Ворота Правди, то про міст до Раю, то про Голос Господа. Адже ніколи не бачив таких чудних річий. Вже й засвитало, а хлопчина ні на хвилину не замкнув очий.

Сегодня вже мали вертати домів. Роботи було доволі. Треба було і річи позбирати, і звинути намет і поскладати всьо на верблюда. Мали вертати не сами, а з свояками і сусїдами. В гуртї якось веселїйше відбувати довгу дорогу.

Ще не зійшло сонце, як на майдані зароїло ся людьми. Кождий складав свої річи. Зробила ся метушня. Серед такої глоти і робота не йшла спірно. Годі було доглянути всього.

Хлопчина не помагав у роботї. Довкола него глота, гамір, метушня, а він сидїв на бочцї і роздумував про ті чудні річи, які вчора бачив в святинї.

Нараз майнула йому гадка. — А як-би так побічи до святинї і ще раз поглянути на них? Часу доволї. Робота що-йно почала ся. Більша часть путників ще й не позвивала своїх наметів, а декотрі ще не прокинулї ся зі сну. Піти тілько на хвилину, подивити ся і чим скорше вернути назад. Нїхто й не зашримітить, а він і так не помагає в роботї. Ліпше піти, як сидїти дармо.

І не кажучи нї слова, мерщій побіг до святинї. — Пощо говорити матері, куда він іде, преціньверне ся за хвилину.

І не кажучи ні слова, мерщій побіг до святині, перейшов довгі камяні сходи і війшов до притвора, де стояли мраморні стовпи. Ледви глянув на них а вже його очи заяснілн незвичайною радістю. Сїв на поміст і вдивляв ся в них раз-враз. Пригадав собі слова матери, що хто з'уміє перетиснути ся між ними, є праведником і не має ні найменшого гріха на своїй совісти.

— Справді — думав — я не бачив ще чуднїйшої річи. Яке було би то щасте перетиснути ся між ними. — Але стовпи стояли так близько коло себе, що всякі зусиля не придали би ся на нїчо.

Сидів так може з годину, хоч думав, що минула ледви одна хвилина, як увійшов до притвора.

І лучило ся, що в притворі, де сидів хлопчина, зібрали ся судії Найвисшої Ради, щоби судити й рішати спори. Людий було повно. Одні жалували ся, що їм переорано межі, другі, що їм закрали вівці і хитро поперезначували своїми знаками, инші обжаловували довжників, що не хотїли платити довгів.

В тім надійшов богач, прибраний в дорогоцїнну, багряну одіж, і привів із собою бідну вдову, котра мала йому завинити малий довг. Вдова плакала в голос, кажучи, що вона богачеви нїчого не винна. Вона вже раз віддала свій довг, а богач хоче, щоби вдруге заплатила. Вона сего не може

зробити, бо не має звідки. Коли судії присудять заплатити довг удруге, то буде мусїла свої доньки запродати богачеви в неволю.

Судія, що займав перше місце між всїми, звернув ся до богача і спитав: А можеш ти присягнути, що отся жінка не заплатила тобі довгу?

Богач відповів: Пане! я преціпь чоловік богатий! Пощо-б менї тягати ся з отсею жінкою, якби я не мав права? Менї чейже не ходить о сї малі гроші. У мене гроший доволї. Менї йде о правду. Клянусь отсими Воротами Правди, що правдою є, що не віддала менї довгу.

Почувши таку клятьбу, судії увірили богачеви і видали засуд, щоби вдова свої доньки віддала богачеви в неволю.

Хлопчина, що сидїв недалеко, чув сей страшний засуд і подумав: Якби то було добре, коли би хто з'умів перетиснути ся Воротами Правди. Богач певно присяг криво. Як менї жалко бідної вдови, що мусить віддати свої доньки в неволю.

І не надумуючи ся довго, встав із помосту, на котрім доси сидїв, підійшов до стовпів і глянув у щілину, котрою ледви можна було перетягнути тонку соломку. — Ах, се не можливо — подумав.

Тяжкий сум заляг його серце. Не думав про се, що чоловік, котрий з'уміє перейти Ворота Правди, є праведником віль-

ним від всякого гріха. Він хотів лише помочи бідній вдові. Йому так дуже було її жалко. Піднїс рамена до гори і дрібні свої ручки зблизив до щілини, неначе хотів би на силу розсунути стовп.

В сїй хвили всї люди, що були в притворі, глянули на Ворота Правди.

В притворі розляг ся наче глухий гук грому. Старинне склепінє захитало ся, а оба мраморні стовпи Воріт Правди відсунули ся один від другого, полишаючи тілько місця між собою, що дрібне тїло дитини могло легко пересунути ся на другий бік.

Остовпіли судії, остовпів увесь зібраний нарід, і з нїмим подивом глядїли на хлопчину, що зробив чудо, якого доси не зробив нїхто. Мертва тишина залягла притвор; нїхто не важив ся промовити. Перший опамятав ся найстарший судія і став кликати, щоби спіймати богача і привести перед суд. А коли сей, переляканий нечуваною подїєю, станув перед судом, судії видали засуд, що цїле майно богача має дістати бідна вдова, бо він посмів зложити в святинї криву присягу.

По засуді всї присутні стали допитувати ся за хлопцем, що перейшов Ворота Правди. Глядїли всюда по притворі, але його не було нїгде.

IV. Міст до Раю.

— Що-ж стало ся з хлопцем?

Ледви розступили ся стовпи, і він побачив вільний перехід перед собою, наче пробудив ся з глибокого сну і пригадав собі, що родичі мусять ждати на него. Він перейшов поміж стовпами і подумав собі: Треба менї чим скоше вертати домів. - і на гадку не приходило йому, що він біля Воріт Правди пересидів більше як годину.

Думав, що ледви минуло кілька хвиль, як увійшов до притвора, тож і доволї має ще часу, щоби поглянути і на Міст до Раю.

Незамітно перетиснув ся між товпою, що прислухувала ся справедливому засудови і обступила бідну вдову, яка зі слезами в очах дякувала судіям і побіг до Моста Раю, що лежав над пропастю в подальшій части святинї.

Глянув на остру поперечку, що лучила оба береги пропасти, і пригадав собі, що хто з'уміє перейти нею, сей на певно дістане ся до раю. А коли думав, здавало ся йому, що отсе найчуднїйша річ, яку бачив у святинни.

Сїв над берегом пропасти і став приглядати ся чудній поперечці. Сидів мовчки роздумуючи, як великим щастєм мусить бути дістати ся до раю. Як дуже бажав він перейти отсим мостом. Але годі! Ніколи чоловік не докаже сего!

Минуло зо дві години, а він заєдно роздумував, не догадуючи ся навіть, що вже тілько минуло часу.

На подвірю, що кінчило ся сею бездонною пропастю з Мостом до Раю, стояв великий жертвенник. Довкола него стояли священики, прибрані в довгі, білі одежі. Вони стерегли святого вогню і приносили жертви. Саме тогди було там богато людий, що принесли свої жертви, а довкола них товпив ся нарід, що приглядав ся святим обрядам.

В тім увійшов на подвірє старий чоловік. Він приносив на жертву ягнятко. Але ягнятко було мале і худе, а до того ще й покусане псом так, що на його боці видніла кровава рана. Він приступив до жертівника і просив священників, щоби позволили йому принести його ягня, в жертву. Але священики, побачивши ягня, не хотїли позволити. Казали, що не годить ся приносити в жертву худого й покусаного ягняти. Старець просив зі слезами в очах, щоби приняли жертву, бо отсе в дома лежить смертельно хорий його син, а він не має нїчого иншого, що міг би принести в жертву за його здоровлє.

— Змилосердїть ся і прийміть отсе ягня в жертву — просив він священників — а то Бог не вислухає моїх молитов, і мій син умре.

Священик відповів: Менї справді жаль тебе але закон не позволяє приносити в жертву покалїчених звірят. Сповненє твоєї про-

сьби є так неможливе, як неможливе є перейти отсим Мостом до Раю.

А наш хлопчина сидів недалеко і чув цілу їх розмову. Він подумав: Яка то шкода, що ніхто не може перейти отсим мостом. Хто знає, чи не подужав би син, наколи би священики позволили бідному батькови принести в жертву покусане ягня.

Старий чоловік, побачивши, що його просьба нічо не поможе, відходив у розпуці, несучи на руках худе ягнятко. Побачивши се, встав наш хлопчина зі свого місця, підійшов над саму пропасть і поставив ногу на хиткій поперечці. Хотів перейти, але не тому, щоби бути певним, що дістане ся до раю, а тому, щоби помочи бідному батькови.

Але не мав відваги йти дальше. — Ні, се не можливо — думав. — Міст такий старий і так дуже перегнила його ржа, що він певно не витримає. А гадки його раз-враз линули за бідним батьком, котрого син дома конав.

Знов поставив ногу на поперечці. В тім почув, що вона перестала хитати ся, що на ній сильно опирає ся його нога. Зробив перший крок наперед. Здавало ся йому, що воздух підтримує його і не дає йому впасти у пропасть. Він уносив його неначе птаха, що розтягнув свої крила.

І йшла дитина по остр ій поперечці, а вона звеніла голосним, милим звуком. По-

чув се оден із тих, що стояли на подвірю, і обернув ся до пропасти. А коли побачив хлопчину, як він неначе завис у воздусї, крикнув голосно зі страху, а всї присутні звернули свої голови і занїміли з подиву, побачивши, як малий хлопчина певним ходом іде по острій поперечцї.

Перший отямив ся священик, що не хотїв прийняти в жертву покусаного ягнятка. Він післав слугу, щобн привів бідного чоловіка. А коли сей зачудований станув коло жертівника сказав священик: Бог зробив чудо і сим обявив нам, що хоче приймити твою жертву. Дай ягня, ми жертвуєм його за здоровлє твого сина.

Коли жертва скінчила ся, стали всї питати про хлопчину, що перейшов через Міст до Раю Але дармо шукали його. Нїхто не бачив, куди він подів ся.

5. Голос Господа.

А хлопчина ледви станув ногою на другім березї пропасти, як зараз пригадав собі родичів. Він не знав, що вже минув ранок і полудне. — Треба чим скорше вертати — подумав собі — щобн родичі не потребували ждати на мене. Ще тілько погляну на Голос Господа і сейчас верну на майдан.

Тихо перетиснув ся між товпою, що приглядала ся обрядам жертви, і не замічений нїким, побіг в напрямі, де стояла спі-

жова труба, що звала ся Голосом Господа. А коли поглянув і пригадав собі, що хто зуміє затрубіти нею, володіти-ме народами цілого світа, то знова подумав собі, що ще ніколи не бачив чуднійшої річи, як отся.

Сів на помості і не міг відірвати очий від дивної труби. Чув у своїм серци, що нема нїчого красшого, як заволодіти народами світа.

Як дуже бажав він затрубіти нею. Так що-ж? знав що се не можливо. Тож навіть не зближав ся до дивної трубн. І минала година за годиною, а хлопчина й не догадав ся, що він так довго сидить на отсїм місци.

В тім самім хоромі, де стояв Голос Господа, сидів святий муж і вчив своїх учеників. Нараз звернув ся він до одного з молодців, що сидїли йому коло ніг, і назвав його обманцем. Пізнав святий муж, що молодець не є Ізраільтянином. Питав отже його чому під ложним іменем закрав ся між його учеників.

Тоді підпїс ся поганський молодець і сказав, що він приходить з далекої країни і не жалував трудів, щоби тілько почути голос правдивої мудрости і пізнати науку о однім правдивім Бозї.

— Я сох із туги за правдивою наукою — говорив він — але я знав, що ти не приймеш мене між своїх учеників, коли дізнаєш ся, що я поганин. Тож я сказав не

правду, щоби заспокоїти свою жадобу знання. Благаю тебе! Позволь менї полишити ся твоїм учеником.

На ті слова зірвав ся святий муж зі свого місця і простягнувши руки до неба, сказав:

— Як нїхто із умерлих не встане і не затрубить трубою, що називає ся Голосом Господа, так і ти нїколи не полишиш ся моїм учеником. Навіть не вільно тобі бути в святинї, бо ти поганин. Утїкай чим скорше, бо мої ученики кинуть ся і розірвуть тебе в кусні. Твоя присутність безчестить святиню.

А молодець не рушав ся з місця, тілько промовив рішучим голосом:

— Не відійду відси, бо нїгде не найде моя душа правдивого корму. Радше умру у твоїх ніг.

Ледви скінчив говорити, як ученики святого мужа кинули ся, щоби його вигнати зі святого місця. А коли не хотїв уступити, кинули його на поміст — ще хвиля, а тяжкі смертні удари могли впасти на його голову. А наш малий хлопчина сидїв близько, бачив усе і чув цїлу суперечку.

— Справдї се за надто строго — подумав собі. — Як дуже бажав би я затрубіти в спїжову трубу. Тодї сповнило би ся горяче бажанє молодця.

Встав із місця і положив свою долоню

на трубі. Не думав про те, що хто всю затрубить, стане володарем цілого світа. Він хотів тілько помочи бідному поганському молодцеви, хотів уратувати йому житє та заспокоїти його душевне бажанє. Дрібними ручками обіймив трубу і намагав ся піднести її. Нараз почув, що вона сама підносить ся до його уст. Ледви раз легко відітхнув, як з труби добув ся сильний звук, що гомоном розляг ся по цілій святини.

На сей звук всї обернули ся і побачили що мале хлопя тримає трубу при своїх устах і добуває з неї голос, який потрясає підвалинами цілої святині. На сей вид опали піднесені руки учеників, що грозили смертию поганському молодцеви, а святий муж промовив торжественним голосом:

—Встань і ходи на своє місце. Бог зробив чудо, і з него пізнав я, що є Його воля, щоб ти пізнав святу науку.

VI. Поворот домів.

Надходив вечір, а сонце не висше як в хлопа стояло над овидом. Двоє людий скорим ходом спішило дорогою до Єрусалима. Се ті самі, що вчера обводили гарного хлопчика по святини. На їх лици видко було трівогу і неспокій. До людий, яких зустрічали на дорозї, говорили вони:

— Ми згубили нашу дитину. Ми думали, що він йде разом із сусїдами, але

ніхто з них не бачив його. Може хто з вас бачив де невеличкого, русявого хлопця? — Ті, що вертали з Єрусалима, казали:

— Ні ми не бачили вашого сина. Ми були в святині та бачили там чудну дитину. Був се хлопчина гарний наче ангел. Він перейшов Ворота Правди. Але вашого хлопця ми не бачили.

І вже хотіли подрібно розказувати цілу подію, але засумовані родичі не мали часу слухати їх.

Йшли дальше і зустріли знова гурт людий, що вертали з Єрусалима. Стали і їх питати, чи не бачили де хлопчика, а вони почали розказувати їм про дитину, що полетіла на висланця неба і перейшла Мостом до Раю.

Але родичі навіть не хотіли слухати їх і чим скорше поспішили до міста.

Довго ходили по вулицях і питали людий, але ніхто не вмів їм нічого сказати про їх хлопця.

Вкінци зайшли до святині. Засумована жінка сказала: Коли ми зайшли аж тут, то ходім подивити ся на дитину, про котру розказували, що зійшла з неба.

Ввійшли до святині і питали, де можуть побачити сю дитину. Їм відповіли:

— Ідіть там де святі мужі сидять зі своїми ученнками. Там побачите її. Старці посадили її поруч себе і завдають їй пита-

ня, а вона їм відповідає, і всі подивляють її мудрість.

А нарід товпою заляг ходори святині, щоби хоть побачити того, що з'умів піднести до своїх уст Голос Господа світа.

З трудом перетиснули ся родичі між збитою товпою людий і побачили, що хлопчина, який сидить між мудрцями, се їх дитина. Жінка, пізнавши її голос, почала плакати. А хлопчина, що сидів між книжниками, почув зараз її плач і пізнав, що се плаче його мати. Встав скоро зі свого місця і побіг до неї. Вона взяла його на руки і разом зі старцем вийшли зі святині.

Йшли скоро, а мати не переставала плакати.

— Мамуню, чого ти плачеш? — питав хлопчина. — Я-ж преціньь сейчас прибіг до тебе, коли йно почув твій голос.

— Як менї не плакати сину? — сказала мати. — Я думала, що ти вже пропав для нас.

Вийшли за місто. Темна ніч залягла овид, а мати раз-враз плакала.

— Мамуню, чого плачеш? — питала знова дитина. —— Я не знав, що вже минув день. Менї здавало ся, що то ще ранок. Я зараз прибіг до тебе, як тілько почув твій плач.

Мати відповіла: Як менї не плакати? Я цілий день шукала тебе і думала, що ти

вже пропав менї.

Йшли цїлу нїч, а мати на хвилю не перестала плакати. Вже почало зорїти, а дитина знова питала:

— Мамуню чого плачеш? Я не бажав слави. То Бог дозволив менї зробити чудо, бо хотїв помочи трем бідним людям.

— Сину мій — сказала мати — я плачу, бо ти таки пропав для мене. Ти вже нїколи не будеш моїм... Твоєю цїлею буде Правда, твоїм бажанєм Рай, а твоя Любов обійме всїх бідних і нещасних людий на свїтї.

КОНЕЦЬ.

В КНИГАРНИ „ УКР. ГОЛОСУ" МІЖ ИНШИМИ Є ДО НАБУТЯ ОТСІ КНИЖКИ:

Незвичайні Пригоди Матія Сандорфа. $2.80
оправлена 3.50
Для Домашнього Огнища ..... .80ц.
оправлена 1.40
Сорок Тисяч Миль Під Водою 1.00
оправлена 1.25
Грішники ..... 80ц.
Соняшний промінь ..... 80ц.
оправлена 1.10
Кайдашева Сїмя ..... 60ц.
оправлена ..... 90ц.
Єзуїтська Преподобниця ..... 25ц.
Борцї За Правду ..... 50ц.
Суд Чотирох ..... 40ц.
Тайни Цїсарської Родини ..... 50ц.
Спартак ..... 30ц.
Запорожська Слава ..... 50ц.
Камінна Душа 1.50
оправлена 1.75
Відвдячив ся 1.00
оправлена 1.50
З Ласки Родини (оправлена) 2.00
Козацьна Пімства ..... 35ц.
На Стрічу Сонцю Золотому ..... 50ц.

Крім сих книжок можна дістати взагалї всї укр. книжки. — Пишіть за катальогом, який висилаєть ся даром.

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626, — — — WINNIPEG, MAN.

75 580091

ЩИРО-НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

СЕ ДІЙСНИЙ

Приятель Кождого Чоловіка!

Канад. Українці мають одну таку часопись п. з.:

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

яка виходить що тижня у Віннїпегу, в Манітобі, на 16 — 20 сторін і коштує тепер $3.50 на рік

Ся газета є тому найбільшою, що від самого початку заснованя аж до тепер обстоювала за справедливістю і пошаною людських прав, чим зєднала собі найбільше число передплатників, а чим не може повеличати ся жадна инша українська часопись нї в Канадї, нї в Америцї. Система сеї часописї є така, що зі зростом числа передплатників побільшуєть ся також і обєм часописї, тому й ви, стаючи передплатником сеї ґазети тимсамим побільшаєте її і помагаєте ширити просвіту.

„Український Голос" видаєть ся не для марного зиску, а для поборюваня темноти і піднесеня просвіти та доброту серед Українців на американськім континентї.

ДЛЯ ВЛАСНОГО ПЕРЕКОНАНЯ,

як ви ще не є передплатником „У. Голосу", зажадайте оказових чисел сеї часописи так для себе як і для своїх знакомих. Порівнавши тоді „У. Голос" з иншими часописями, ви побачите, що він дає найбільше матеріялу до читаня, помїщує найновійші вісти з широкого світа, подає поучаючі статї на ріжні теми, а не менше і гарні оповіданя.

Кождому Українцеви потрібна добра часопись, тому ви не зробите помилки, як без дальшого відкладаня зашлете цїлорічну передплату на адресу:

UKRAINIAN VOICE

Box 3626, Winnipeg, Man. Canada.